

Regulamin musztry

**Szczepu 1 Wareckich Drużyn Harcerskich i
Gromad Zuchowych**

ZASADY OGÓLNE

1. **Musztra** - to ćwiczenia, które uczą, jak przyjmować postawę zasadniczą i swobodną, meldować się, formować szyki oraz zachowywać się w szyku i poza nim.

Rozróżnia się musztrę indywidualną i zespołową

Musztra indywidualna przygotowuje harcerza do wystąpień indywidualnych oraz do działania w zespole.

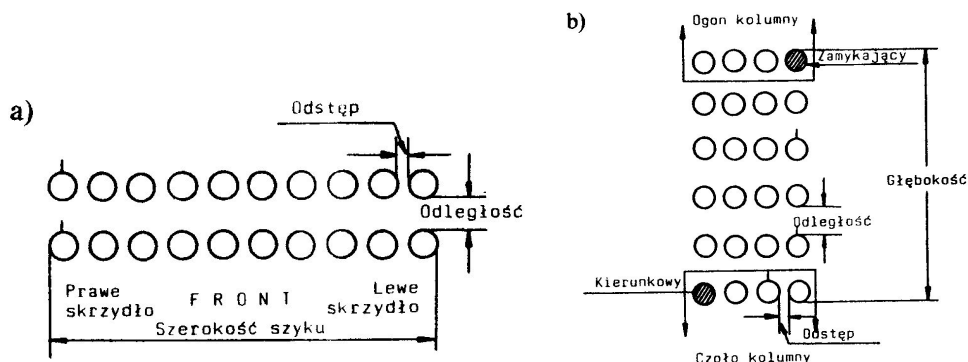
Musztra zespołowa przygotowuje zastępy i drużyny do wystąpień grupowych oraz działań w szyku

2. **Szyk** - to określone w regulaminie ustawienie harcerzy

Harcerze ustawiają się w szyku według wzrostu lub w sposób nakazany przez przełożonego

Podstawowe elementy szyku to:

- *skrzydło* - prawe i lewe zakończenie szyku;
- *front* - kierunek ustawienia szyku
- *odstęp* - oddalenie między harcerzami mierzone wzdłuż frontu szyku;
- *odległość* - oddalenie między harcerzami i szeregami mierzone w głąb szyku;
- *szerokość* - odstęp między skrzydłami szyku;
- *głębokość* - odległość od czoła do ogona szyku;
- *czoło kolumny* - początek kolumny;
- *ogon kolumny* - koniec kolumny;
- *zamykający* - harcerz znajdujący się w ostatnim szeregu kolumny na lewym skraju.

Rys. 1. Elementy szyku: a) w ugrupowaniu rozwiniętym , b) w ugrupowaniu marszowym

Czynności harcerzy w szyku:

- *krycie* - ustawienie się harcerzy lub jednostki w rzędzie, w linii prostej;
- *równanie* - ustawienie się harcerzy w szeregu w linii prostej;
- *odstępowanie* - zwiększanie odstępów między harcerzami w szyku o określoną liczbę kroków;
- *łączenie* - powrót do szyku poprzedniego (przed odstępowaniem).

3. **Szereg** - to szyk, w którym harcerze stoją obok siebie w odstępie równym szerokości dłoni (mierzonemu na wysokości łokci), frontem w jednym kierunku, w linii prostej;

4. **Dwuszereg**- to szyk, w którym dwa szeregi harcerzy stoją jeden za drugim, frontem w jednym kierunku, w odległości równej półtorej długości wyciągniętej ręki z wyprostowanymi palcami (około 1,2 m). Harcerze drugiego szeregu kryją swoich poprzedników.

Dwuszereg jest pełny, jeżeli harcerza lewoskrzydłowego pierwszego szeregu kryje harcerz drugiego szeregu; niepełny - jeżeli nie kryje.

W razie potrzeby do wykonania określonych zadań można formować również inne szyki, np. trójszereg itp.

5. **Kolumna** - to szyk, w którym harcerze - stojąc frontem w jednym kierunku, jeden za drugim, w odległości około 1,2 m - tworzą rząd (kolumnę pojedynczą) lub dwa i więcej rzędów (kolumnę dwójkową, trójkową itp.) ustawionych w odstępach równych szerokości dłoni.

Głębokość kolumny pieszej nie może być mniejsza niż jej szerokość.

6. **Komenda** - to krótki rozkaz podany słownie - do natychmiastowego wykonania, a

gdy dotyczy grupy harcerzy(zastępu, drużyny) - również jednoczesnego i jednolitego.

Poza nielicznymi wyjątkami komenda składa się z zapowiedzi oraz hasła, wyjątki to komendy "**BACZNOŚĆ**", "**SPOCZNIJ**", które można wydawać bez zapowiedzi.

Zapowiedź komendy podaje się wyraźnie, głosem donośnym, przeciągając ostatnią samogłoskę: np. "**CAŁOOOOŚĆ...**", "**DO DWÓÓÓÓCH...**"

Hasło komendy podaje się po krótkiej przerwie, głośno, wyraźnie, krótko i dobitnie. Po hasle należy wykonać komendę.

Aby zwrócić uwagę jednostek lub poszczególnych harcerzy, w zapowiedzi komendy wymienia się nazwę zastępu/drużyny lub imię/ksywkę harcerza, np.:

**„Pierwsza Warecka w szeregu-ZBIÓRKA”,
"Harcerz- BACZNOŚĆ"**

7. Wszystkie komendy wydawane w miejscu należy poprzedzać komendą "**BACZNOŚĆ**", Wyjątki to:

- Komendy składające się z samego hasła ("**BACZNOŚĆ**", "**SPOCZNIJ**")
- Komendy poprzedzone imiennym wezwaniem harcerza/zastępu /drużyny

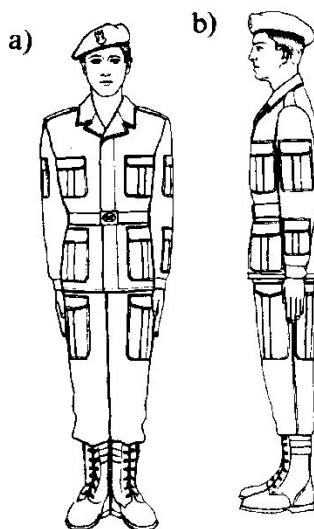
8. Aby przerwać niewłaściwie wykonywaną czynność, powrócić do poprzedniego położenia oraz umożliwić poprawne jej wykonanie, podaje się komendę „**WRÓĆ**".

MUSZTRA INDYWIDUALNA

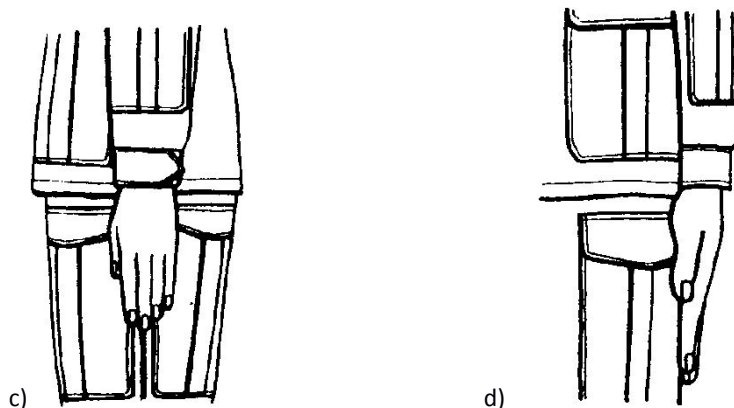
9. Postawa zasadnicza (Baczność) - W postawie zasadniczej harcerz stoi nieruchomo. Ciężar ciała spoczywa równomiernie na obu stopach. Pięty są złączone, stopy zaś rozwarte na szerokość środkowej części podeszwy buta. Nogi w kolanach wyprostowane, mięśnie nóg lekko naprężone. Tułów wyprostowany. Brzuch lekko wciągnięty, ramiona cofnięte do tyłu - na jednakowej wysokości i równoległe do linii frontu. Ręce opuszczone i wyprostowane w łokciach. Palce zwarte i wyprostowane; palec środkowy ułożony wzdłuż szwu spodni. Głowa podniesiona, wzrok skierowany na wprost, usta zamknięte.

Harcerz przyjmuje postawę zasadniczą na komendę „**BACZNOŚĆ**” oraz bez tej komendy w następujących przypadkach:

- a) na zapowiedź komendy nie poprzedzonej komendą „**BACZNOŚĆ**”;
- b) po wykonaniu komendy „**ZBIÓRKA**”
- c) podczas meldowania się
- d) po wykonaniu zwrotu w miejscu

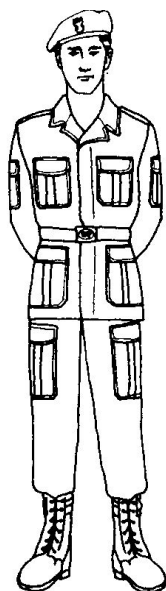
Rys. 2. Postawa zasadnicza Widok: a) z przodu; b) z boku

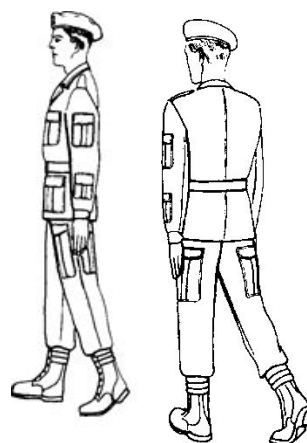
Rys. 2. Postawa zasadnicza. Widok: c) ułożenia dłoni z boku; d) ułożenia dłoni z przodu

10. **Postawa swobodna** - to pozycja umożliwiająca harcerzowi częściowy odpoczynek podczas uroczystości i apeli. Przyjmuje się ją na komendę „**SPOCZNIJ**” oraz samoczynnie w określonych sytuacjach np. po odliczeniu.

W razie potrzeby poprawia umundurowanie i oporządzenie, a także równanie i krycie. Postawę swobodną przyjmuje się wysuwając lewą stopę w bok, na szerokość barków, jednocześnie krzyżując ręce z plecami.

Rys.3. Postawa swobodna, widok z przodu

Rys.4. Układ stóp w czasie wykonywania zwrotów: a) w prawo; b) w tył

11. Zwroty w miejscu wykonuje się na komendę: „**W lewo** (w prawo, w tył) - **ZWROT**". Zwroty w lewo i w tył wykonuje się w stronę lewej ręki, na obcasie buta lewej nogi i czubku prawego buta, energicznie dostawiając najkrótszą drogą nogę pozostawioną w tyle. Zwrot w prawo - odwrotnie. W czasie zwrotu górna część ciała pozostaje jak w postawie zasadniczej: nóg w kolanach nie zgina się.

MARSZ, BIEG I ZATRZYMYWANIE

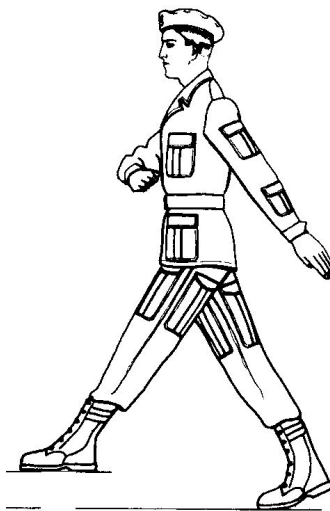
12. Marsz rozpoczyna się z postawy zasadniczej lewą nogą. Wykonuje się go krokiem defiladowym lub zwykłym, natomiast marsz w miejscu — tylko krokiem zwykłym. Marsz poprzedza komenda np.: „**Harcierz, kierunek na wprost** (w lewo, w prawo, w tył na lewo, w tył na prawo) — **"MARSZ"** lub „**Harcierz, za mną - MARSZ**". Po każdej komendzie pierwsze trzy kroki wykonuje się krokiem defiladowym na wprost (z wyjątkiem marszu w miejscu).

13. Krok defiladowy stosuje się:

- a) rozpoczynając marsz (pierwsze trzy kroki);
- b) w marszu po komendzie „**BACZNOŚĆ**";
- c) w marszu po zapowiedzi komendy dotyczącej zatrzymania się ;
- d) w czasie występowania z (wstępowania do) szyku.

Rozpoczynając marsz krokiem defiladowym, podnosi stopę na wysokość około 10 cm i stawia ją sprężysto z lekkim przybiciem. Tułów ma wyprostowany, pierś podaną do przodu, wzrok skierowany na wprost.

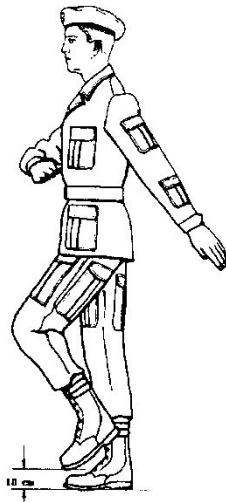
Ruchy rąk wykonuje na przemian w następujący sposób: robiąc wymach ręką do przodu, zgina ją w łokciu i płynnie przenosi tak, aby mały palec dłoni znalazł się na wysokości mostka. Dłoń ułożona skośnie, palce złączone i wyprostowane, a krawędź kciuka skierowana w stronę tułowia - w odległości około 5 cm od piersi. Rękę przenosi do tyłu (nie skręcając dłoni) najkrótszą drogą, do oporu w stawie łokciowym i barkowym. Długość kroku - 60-80 cm. Tempo marszu - 112-116 kroków na minutę.

Rys. 5. Krok defiladowy

14. Marsz w miejscu wykonuje się na komendę „**W miejscu - MARSZ**”, zarówno rozpoczynając marsz w miejscu jak i podaną do przejścia z ruchu do marszu w miejscu. Następny krok harcerz wykonuje jeszcze w ruchu, po czym maszeruje w miejscu. Marsz ten polega na podnoszeniu i opuszczaniu na przemian prawej i lewej nogi na wysokość około 10 cm z jednoczesnym ruchem rąk w takt marszu (jak podczas marszu w ruchu).

Aby harcerz maszerujący w miejscu ruszył naprzód, podaje się komendę „**Na przód — MARSZ**” na lewą nogę. Po komendzie wykonuje się jeszcze jeden krok w miejscu, następnie rozpoczyna marsz na wprost.

Rys.6. Marsz w miejscu

15. Zatrzymanie następuje na komendę, np. „**Harcerz - STÓJ**”. Po zapowiedzi należy zacząć maszerować krokiem defiladowym, a po haśle daje jeszcze jeden krok, przystawiając energicznie - do drugiej nogi - nogę, na którą padło hasło, po czym przyjmuje postawę zasadniczą.

16. Kierunek marszu zmienia się na komendę: „**Kierunek — W LEWO (W PRAWO, W TYŁ NA PRAWO, W TYŁ NA LEWO, W LEWO W SKOS, W PRAWO W SKOS)**” lub według wskazanego przedmiotu terenowego. Na hasło komendy harcerz robi trzy kroki na wprost, a następnie zmienia kierunek marszu na nakazany i maszeruje dalej.

CHWYTY PROPORCEM

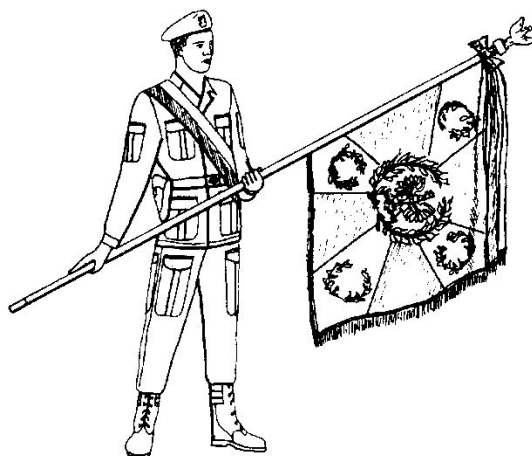
17. W postawie zasadniczej z proporcem, proporcowy trzyma proporzec postawiony na trzewiku drzewca przy prawej nodze na linii czubka buta. Drzewce przytrzymuje prawą ręką na wysokości mostka. Ręka proporcowego jest wyprostowana, powodując że proporzec jest pochylony do przodu

18. W postawie swobodnej z proporcem postępujemy analogicznie jak w przypadku postawy zasadniczej. Wyjątkiem jest zgięcie prawej ręki w łokciu i trzymanie proporca pionowo.

19. Salutowanie proporcem wykonujemy:

- podczas śpiewania hymnu harcerskiego
- podczas odgrywania hymnu państwowego
- W trakcie uroczystości religijnych, gdy wierni klękają

Polega ono na schwyceniu proporca lewą ręką ponad chwytem prawej ręki, przesunięciu prawej dłoni wzdłuż drzewca do tyłu i uniesienia drzewca nad ziemię. Proporzec należy również pochylić pod kątem ok. 45°

Rys 7. Sztandarowy salutujący sztandarem w miejscu przez pochylenie. Proporcem robimy tak samo.

ZACHOWANIE SIĘ W SZYKU

20. Występowanie i wstępowanie do szyku:

1) Wywołany z pierwszego szeregu, np.: „**Harcierz**”, przyjmuje postawę zasadniczą i na komendę „**WYSTĄP**” występuje trzy kroki na wprost i staje w postawie zasadniczej.

Na jego miejsce wstępuje natychmiast stojący za nim harcerz z drugiego szeregu (stawiając dwa kroki).

2) Wywołany z drugiego szeregu (również skrzydłowy) występuje pięć kroków; dwa kroki - krokiem zwykłym, trzy następne zaś - krokiem defiladowym w następujący sposób: robi wykrok lewą nogą, lewą ręką dotyka lewego ramienia swojego poprzednika, po czym cofa lewą nogę do prawej. Na ten znak stojący w pierwszym szeregu robi prawą nogą krok w prawo w skos do przodu. Po przejściu wywołanego wraca na swoje miejsce, dając lewą nogą krok w lewo w skos do tyłu. Postępuje podobnie, gdy wywołany wraca na swoje miejsce. Uważa przy tym, aby krok w prawo w skos zrobić równocześnie z wykonaniem zwrotu w tył przez powracającego harcerza.

3) Na komendę „**WSTĄP**” wywołany robi w tył zwrot, wraca na swoje miejsce w taki sam sposób, jak podczas występowania i przyjmuje taką postawę, jak podjednostka. Natomiast harcerz, który zajmował jego miejsce, wraca do drugiego szeregu, robiąc dwa kroki do tyłu (bez zwrotu i wymachu rąk).

4) Komendy „**WYSTĄP**” i „**WSTĄP**” podaje się również grupie harcerzy.

Jeżeli komenda „**WYSTĄP**” dotyczy kilku harcerzy stojących w pierwszym szeregu, występują oni jednocześnie. Stojący obok siebie w drugim szeregu występują kolejno, zaczynając od prawego; natomiast harcerze, którzy nie stoją w tym szeregu obok siebie - jednocześnie.

Na komendę „**WSTĄP**” wywołani robią w tył zwrot i wracają na swoje miejsce jednocześnie lub w kolejności występowania z szyku.

5) W wypadku ustawienia jednostki w wąskim miejscu (korytarzu itp.) wywołany występuje krok przed szyk.

SALUTOWANIE

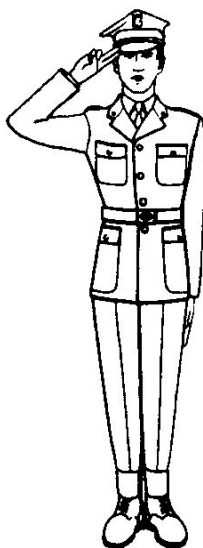
21. Salutowanie w rogatywce

Salutuje się w postawie zasadniczej. Podnosi się szybkim ruchem do daszka czapki rogatywki prawą rękę tak ułożoną, aby przedramię i dłoń oraz dołączone palce - wskazujący i środkowy - tworzyły linię prostą; pozostałe palce dłoni są złożone i przyciśnięte kciukiem. Wystającą część palca środkowego przykłada - od strony palca wskazującego - do brzegu daszka rogatywki nad kątem prawego oka; dłoń jest zwrócona ku przodowi, łokieć zaś skierowany w dół i na prawo w skos.

22. Salutowanie bez rogatywki

1) Do krzyża: W przypadku gdy harcerz jest w mundurze, ale bez rogatywki należy podnieść prawą rękę szybkim ruchem do krzyża harcerskiego. Dłoń złożona w taki sam sposób jak do salutowania, ułożona płasko do ziemi

2) Brak krzyża: W przypadku, gdy harcerz nie otrzymał jeszcze krzyża harcerskiego, oddaje honor krótkim skinieniem głowy

Rys.8. Salutowanie w rogatywce

MUSZTRA ZESPOŁOWA

23. W ugrupowaniu rozwiniętym drużyna(zastęp) występuje w następujących szykach:

- szeregu
- dwuszeregu

24. W ugrupowaniu marszowym drużyna występuje w następujących szykach:

- w rzędzie
- w kolumnie dwójkowej

25. Aby ustawić harcerzy w szyku przełożony zarządza zbiórkę.

Na zapowiedź komendy, np.: „**Pierwsza Warecka**” „**Całość**”, lub na komendę „**BACZNOŚĆ**” harcerze zwracają się frontem do wydającego komendę i przyjmują postawę zasadniczą. Następnie podaje zapowiedź, np.: „**W dwuszeregu**”, i staje w postawie zasadniczej w miejscu, w którym chce ustawić podjednostka. Na hasło „**ZBIÓRKA**” harcerze biegną do przełożonego i stają w nakazanym szyku, w postawie zasadniczej frontem w jego kierunku (jeżeli nie nakazał inaczej). Harcerz prawoskrzydłowy staje z naprzeciwko przełożonego, trzy kroki od niego.

Rozpoczynając przeformowywanie szyku, przełożony wychodzi przed front jednostki na taką odległość, aby mógł objąć go wzrokiem lub wykonuje wy krok prawą nogą z jednoczesnym zwrotem w lewo.

Aby wyrównać i pokryć w szyku, przełożony podaje komendę „**SPOCZNIJ**”.

Przełożony może również nakazać zbiórkę w innym miejscu lub kierunku. Określa to w komendzie, np.: „**Pierwsza Warecka, w dwuszeregu (w kolumnie dwójkowej), na drodze, prawe skrzydło (czoł) na wysokości trybuny, frontem do podobożu - ZBIÓRKA**”. Jeżeli zbiórkę nakazuje się ponownie, można podać komendę „**Pierwsza drużyna, w dwuszeregu, na poprzednim miejscu - ZBIÓRKA**”.

Aby sformować kolumnę w marszu — na komendę np.: „**Druga drużyna, w kolumnie dwójkowej, za mną, w marszu - ZBIÓRKA**” - dwójka czołowa maszeruje za dowódcą drużyny w odległości trzech kroków, reszta harcerzy dołącza do niej.

Przełożony może również nakazać zbiórkę w wyznaczonym miejscu i kierunku marszu, podając komendę np.: „**Druga drużyna, w kolumnie dwójkowej, na drodze w kierunku wsi, w marszu - ZBIÓRKA**”.

26. Na komendę „**ROZEJŚĆ SIĘ**” harcerze natychmiast rozchodzą się w dowolnych kierunkach. Przełożony może w komendzie określić miejsce, w którym mają przebywać, np.: „**Na łąkę - ROZEJŚĆ SIĘ**”, „**Do namiotów (biegiem) - ROZEJŚĆ SIĘ**”, lub kierunek

rozejścia się, np.: „**W tył - ROZEJŚĆ SIĘ**”. Komendę „**ROZEJŚĆ SIĘ**” można podać w każdym szyku w miejscu lub w marszu.

27. Równanie i krycie w szyku harcerze wykonują samoczynnie po komendzie „**SPOCZNIJ**” albo na komendę „**Równaj - W PRAWO (W LEWO)**”.

Na komendę „**Równaj - W PRAWO (W LEWO)**” wszyscy jednocześnie i energicznie zwracają głowy w prawo (w lewo), z wyjątkiem prawoskrzydłowego (lewoskrzydłowego), i stają tak, aby prawym (lewym) okiem widzieć tylko swego sąsiada, a lewym (prawym) pierś czwartego od siebie. Po wyrównaniu, na komendę „**BACZNOŚĆ**” jednocześnie zwracają głowy na wprost.

28. Odliczanie stosuje się w celu ustalenia stanu liczbowego harcerzy lub sformowania nowego szyku. Wykonuje się je na komendę np.: „**Kolejno - ODLICZ**”, „**Do dwóch - ODLICZ**”. Można także nakazać odliczanie do jakiegokolwiek liczby, np.: „**Do trzech (pięciu, dziesięciu) - ODLICZ**”.

Na hasło „**ODLICZ**” stojący w pierwszym szeregu zwracają jednocześnie głowy w prawo z wyjątkiem prawoskrzydłowego. Prawoskrzydłowy pierwszego szeregu zwraca głowę w lewo i zaczyna odliczanie. Pozostali harcerze pierwszego szeregu, odwracając energicznie głowy z prawej na lewą stronę, podają kolejno liczby, po czym zwracają głowy na wprost i przyjmują postawę swobodną. Natomiast harcerze drugiego szeregu zwracają uwagę na podaną przez ich poprzedników liczbę, która także ich dotyczy, i wraz z nimi przyjmują postawę swobodną.

Jeżeli dwuszereg jest niepełny, to lewoskrzydłowy drugiego szeregu - po odliczeniu - melduje głóśno: „Niepełny”.

Aby sformować kolumnę dwójkową z harcerzy maszerujących w rzędzie, stosuje się odliczanie w marszu na komendę „**Do dwóch - ODLICZ**”. Harcerze odliczają wówczas, nie zmieniając tempa marszu, i kolejno zwracają głowy w lewo. W podobny sposób wykonuje się w marszu komendę „**Kolejno — ODLICZ**”.

29. Odstępowanie nakazuje się, aby ułatwić przegląd harcerzy lub zapewnić im większą swobodę ruchów w czasie ćwiczeń. Polega ono na zwiększeniu odstępów między harcerzami o liczbę kroków podaną w komendzie, np. „**Od prawoskrzydłowego (lewoskrzydłowego), pięć (dziesięć) kroków - ODSTĄP (biegiem - ODSTĄP)**”. Na hasło komendy harcerze - z wyjątkiem skrzydłowego, od którego zaczyna się odstępowanie — robią w lewo (prawy) zwrot i maszerują w nakazanym kierunku, oglądając się przez lewe ramię - każdy na bezpośrednio za nim maszerującego. Po jego zatrzymaniu się następny robi tyle kroków, ile podano w komendzie. Następnie zatrzymuje się, robi w prawo (lewo) zwrot, wyrównuje i samorzutnie przyjmuje postawę swobodną.

Podczas odstępowania od środka wskazuje się harcerza, od którego należy rozpocząć wykonywanie tej czynności. Na komendę, np. „**Od Harcerza, krok - ODSTĄP**”, wyznaczony harcerz na sekundę podnosi lewą rękę do poziomu z dłońią ułożoną w płaszczyźnie pionowej.

Jeżeli podjednostka jest ustawiony w dwuszeregu, lewą rękę podnosi do poziomu również harcerz kryjący wskazanego z pierwszego szeregu.

Dołączenie odbywa się w odwrotnym kierunku niż odstępowanie na komendę, np.: „**Do prawoskrzydłowego (lewoskrzydłowego) - DOŁĄCZ**” lub „**Do Harcerza - DOŁĄCZ**” albo „**Do Harcerza w lewo (w prawo) - DOŁĄCZ**”.

30. Przesunięcie szyku o krok w przód lub w tył odbywa się na komendę, np.: „**Pierwsza Warecka, krok na wprost (w tył) - MARSZ**”. Harcerze robią krok w nakazanym kierunku, nie zmieniając frontu.

Aby przesunąć szyk do przodu na odległość większą niż krok podaje się komendę, np.: „**Drużyna, sześć kroków na wprost - MARSZ**” lub - jeżeli nie podaje się liczby kroków - „**Drużyna, na wprost - MARSZ**”. Aby przesunąć szyk w tył na odległość większą niż krok, najpierw należy podać komendę do wykonania zwrotu w tył, a następnie - dotyczącą przesunięcia. Przesunięcie szyku w prawo (lewo) wykonuje się po zmianie frontu szyku.

31. Zmianę ugrupowania w miejscu nakazuje się, gdy harcerze stoją w postawie zasadniczej. Z szeregu w rząd przechodzi się na komendę „**W prawo - ZWROT**”, natomiast z rzędu do szeregu „**W lewo - ZWROT**”. Z szeregu w kolumnę dwójkową przechodzi się na komendę „**W dwójki, w prawo - ZWROT**”. Harcerze, na których podczas odliczania wypadła liczba jeden, robią w prawo zwrot w miejscu, a oznaczeni liczbą dwa wykonują na obcasie buta prawej nogi i czubku lewego buta część zwrotu w prawo, po czym lewą nogą robią energiczny wykrok w lewo w skos i — dostawiając prawą nogę do lewej - stają na lewo od swych sąsiadów. Z kolumny dwójkowej do szeregu powraca się na komendę „**W szereg, w lewo - FRONT**”. Ci, którzy podczas formowania dwójek robili zwrot w miejscu (oznaczeni liczbą jeden), wykonują na obcasie buta lewej nogi i czubku prawego buta część zwrotu w lewo, po czym prawą nogą robią energiczny wykrok w lewo w skos i — dostawiając lewą nogę do prawej - stają na prawo od swych sąsiadów. Harcerze oznaczeni liczbą dwa robią zwrot w lewo w miejscu. Z dwuszeregu w kolumnę dwójkową przechodzi się na komendę „**W prawo - ZWROT**”, z kolumny dwójkowej do dwuszeregu natomiast na komendę „**W lewo - ZWROT**”.

Kolumnę dwójkową (rząd) z dwuszeregu (szeregu) formuje się zawsze w prawo; dwuszereg i szereg z kolumny dwójkowej (rzędu) — w lewo. Z Szeregu w dwuszereg przechodzi się na komendę „**Dwuszereg - TWÓRZ**”. Na tę komendę „jedyńki” stoją w bezruchu, natomiast „dwójki” wykonują energiczny wykrok w prawo w skos, stając przed jedyńką. Następnie należy podać komendę „**SPOCZNIJ**”, na którą harcerze w szyku dołączają szyk.

32. W marszu z kolumny dwójkowej w rząd przechodzi się na komendę „**W rząd - W TYŁ**”. Harcerze z lewego rzędu przesuwać się w takt marszu za swych prawych sąsiadów, zachowując regulaminowe odległości. Z rzędu w kolumnę dwójkową przechodzi się na komendę „**W dwójki - W PRZÓD**”. Harcerze, na których podczas odliczania wypadła liczba dwa, przesuwać się w przód na lewo od swych poprzedników. Ustawione w ten sposób dwójki dołączają i kryją dwójkę czołową, która skraca krok bez komendy. Po przyjęciu regulaminowych odstępów i odległości podaje się komendę „**Zwykły - KROK**”.

ORGANIZACJA APELU

Poniżej podane są komendy wydawane w kolejności podczas apelu

1. Całość **BACZNOŚĆ**
2. W szyku apelowym **ZBIÓRKA**
3. Zastępowi(Drużynowi, Przełożonego jednostek) **PRZYGOTOWAĆ RAPORT** - Na tę komendę przełożony występuje z szyku (występuje krok naprzód i robi w prawo zwrot) i przeprowadza odliczanie. Po odliczeniu wraca do szyku
4. Raport **WYSTĄP**- Na tę komendę przełożonego występują przed szyk (tak jak wyżej) i wydają komendy **BACZNOŚĆ**, na wprost do raportu **PATRZ**, po wydaniu komendy frontują do prowadzącego apel
5. **DO MNIE**- Na tę komendę meldujący ustawiają się w szeregu, w odległości 3 kroków i na wprost prowadzącego apel (tak by był na wprost środkowego meldującego)
6. Raport **CZUWAJ!**
7. Składanie meldunków
8. Raport **CZUWAJ!**, raport **WSTĄP**- Funkcyjni wstępują do szyku, przed wstąpieniem wydają swoim drużynom komendę „**SPOCZNIJ**”
9. Całość **BACZNOŚĆ**, na wprost do raportu **PATRZ**
10. Składanie meldunku do Komendanta
11. **BACZNOŚĆ!**
12. **SPOCZNIJ!**
13. **BACZNOŚĆ!**, rozkaz **WYSTĄP, SPOCZNIJ!**
14. Komendy dotyczące rozkazu
15. **BACZNOŚĆ**,Rozkaz **WSTĄP, SPOCZNIJ!**
16. Poczёт flagowy wystąp
17. **Do FLAGI**
18. **BACZNOŚĆ**, do Hymnu Harcerskiego
19. **PO HYMNIE, SPOCZNIJ!**
20. Poczёт flagowy **WSTĄP!**
21. **DRUHNY I DRUHOWIE CZUWAJ!**
22. Michałki .
23. W tył drużynami(zastępami) **ROZEJŚĆ SIĘ**- Przełożonego drużyn wydają odpowiednie komendy

Schemat składania meldunków:

- **CZUWAJ!**

- Druhu "funkcja lub stopień odbiegającego meldunek". "Funkcja lub stopień meldującego" „imię i nazwisko meldującego” melduje „nazwa jednostki” na apelu, stan ogólny „Liczba ogólnie w jednostce” , obecnych „liczba obecnych na apelu z jednostki”, stan zgodny (lub podać powód nieobecności reszty harcerzy)

- dziękuje, **CZUWAJ!** (Odpowiedź prowadzącego apel)

Przykład składania meldunków:

- **CZUWAJ!**

- Druhu Obożny Zastępowy Jan Nowak melduje „GROM” na apelu, stan ogólny 10, obecnych 9, jeden na warcie, stan zgodny!

- dziękuję, **CZUWAJ!** (Odpowiedź prowadzącego apel)